

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 310 sahifa,
12-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktab o'quvchilarining musiqiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	10
<i>Abilov Muslim Normuxammadovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati.....	14
<i>Bolqiyev Axmad</i>	
Jamiyat muhitida radikalizmning oldini olishga qaratilgan uzluksiz profilaktika tizimini yaratish	17
<i>Axmedova Iroda Shaxitbekovna</i>	
Inklyuziv ta'lim va gospital pedagogikani rivojlantirishda pedagogning tashkilotchilik madaniyati: nazariy va amaliy aspektlar	22
<i>Djabborov Ma'sud Bahriddinovich, Arolova Zarina Lochin qizi</i>	
Developing Sociolinguistic Competence in Intensive Teaching of Foreign Languages to Adults	28
<i>G. R. Tolibova</i>	
Языковая выразительность и художественный мир сказки "Муха-Цокотуха"	31
<i>Garifullina Alsu Robert qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda nasriy asarlarni o'qitish	35
<i>Ibodullayeva Madina Muzaffar qizi</i>	
Nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarda nutq faoliyatining yuzaga kelish xususiyatlari	38
<i>Ibroximova Fotimaxon Qobiljon qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarni fuqarolik hayotiga ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasining nazariy-metodologik tahlili (CTP dasturi misolida).....	42
<i>Ikmatullayev G'ayrat Zokirovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv motivatsiyasini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish yo'llari	47
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna, Ismoilova Mohinur Faxriddin qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida milliy o'quv dasturini amaliyotga joriy etishning asosiy tamoyillari	52
<i>Mamanazar Djumayev</i>	
Turli vazn toifalaridagi dzyudochilarning texnik-taktik tayyorgarligini takomillashtirish	61
<i>I. B. Matmuratova</i>	
Maktabgacha ta'limda xalqaro monitoring va baholash dasturlarining o'rni	65
<i>Mutalova Dilnoza Abdurashidovna</i>	
Raqamli texnologiyalar orqali o'quvchilarning intellektuallik koeffitsientini rivojlantirish va zamonaviy ko'nikmalarini shakllantirish	69
<i>Normamatova Sevinch Asror qizi</i>	
Ona tilidan o'quvchilarning pragmatik kompetensiyasining rivojlanganlik darajasini aniqlash mezonlari.....	73
<i>Oloqova O'g'iljon Mamanazarovna</i>	
Oliy ta'limda adaptiv raqamli ta'lim texnologiyalari asosida o'quv jarayoni samaradorligini oshirish modeli ...	77
<i>Quchqarova Dilnovoz Shaymaxammad qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini autentik videomateriallar asosida rivojlantirish metodikasi	81
<i>Qurbonova Shalola Ilhomiddinovna</i>	
Jadid ma'rifatparvarlari pedagogik merosini tadqiq etishning zamonaviy ijtimoiy-pedagogik ahamiyati	84
<i>Raxmatova Dilbar Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini xalqaro baholash dasturlari asosida rivojlantirish	88
<i>Shavqiddin Burxonov</i>	
Development of Students' Artistic Taste and Aesthetic Education as a Pedagogical Problem.....	91
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
O'smirlarda huquqiy madaniyatni shakllantirishda ma'naviy-ma'rifiy faoliyatning pedagogik imkoniyatlari...	95
<i>Umarov Qobiljon</i>	

Ta'lim va tarbiya tizimida falsafiy yondashuvning pedagogik asoslari	98
Umurov Sharif Rajabovich	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida so'z turkumlariga oid mashg'ulotlar ustida ishlash	102
Voxidova Muqaddas Rasuljon qizi	
Методические основы развития критического мышления обучающихся при изучении информационных технологий в условиях использования искусственного интеллекта	106
Панжиева Назолат Норматомовна	
Динамика морфологической системы современного русского языка в условиях цифровизации	111
Тураева Дилфуза Даминовна	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri	116
Abdug'aniyeva Saodat Shuhrat qizi	
Blended Learning Pedagogy in University EFL Writing Courses: Effects on Linguistic Accuracy and Learner Autonomy	120
Inomidinova Dildorxon Ikramovna	
O'smirlik davrida psixologik rivojlanishning muhim jihatlari va uning determinantlari.....	125
M. S. Usmonova	
The Relationship Between Grammar Knowledge and Writing Proficiency in EFL Learners	130
Tahirova Shaxribonu	
Особенности интерпретации юридических терминов в медиатекстах.....	139
Хамидова Нигора Тулкуновна	
Sportchilarning ijtimoiy moslashuvda murabbiy shaxsining roli	142
Akbarova Maloxatoyimposhsha Saidto'ra qizi	
Raqamli asrda yoshlarning media savodxonligi: ingliz tili og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda vlog yuritishning o'rni.....	146
Akramova Yulduz Farxadovna, To'rayeva Maftuna Ravshanovna	
Naqshbandiya ta'limotida psixospiritual paradigmalarining mohiyati	151
Ashurova Gulru	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarining hamkorlikdagi o'quv faoliyatini monitoring qilish mexanizmlari.....	154
Bekmuratov Qadirbergen Quwanishbaevich	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarining kasbiy-ijodiy qobiliyatlarini takomillashtirish.....	158
Hotamov Lochinbek Uktam o'g'li	
Improving Speaking Skills Through Authentic Videos Abstract	162
Imamaliyeva Gulnoza Ulug'bekovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi (pedagogik ritorika fani misolida).....	168
Ismoilov Muhammadkarim Miraxmat o'g'li	
Boshlang'ich ta'limda kommunikativ universal o'quv faoliyatlarini rivojlantirishning texnologik asoslari (2-sinf rus tili darslari misolida)	170
Jabborova Muslima Toxirovna	
Pedagogik amaliyot jarayonida talabalarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishning innovatsion mexanizmlari	175
Karimova Barno Ergashevna	
Raqamli ta'lim muhitida milliy o'quv dasturini amaliyotga joriy etishning asosiy tamoyillari	178
Mamanazar Djumayev	
Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim jarayoniga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning pedagogik-didaktik asoslari	187
Maxmudova Gulchiroy G'anisherovna	
Regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarining tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning differensial metodikasi	191
Nematov Bahodirbek Baxtiyor o'g'li	
Oila muhitida siblinglararo munosabatlarda psixologik manipulyatsiyaning namoyon bo'lish xususiyatlari...	195
Nishanova Zulfizar Yashin qizi	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tayyorlashning hozirgi holati hamda innovatsion ta'lim texnologiyalari va tpack yondashuvi asosida pedagogik shart-sharoitlarni takomillashtirish	199
<i>Nozimabonu Tojiboyeva</i>	
Agressiv xulqning ijtimoiy-psixologik determinantlari.....	204
<i>O'ktamova Shohida Odilbek qizi</i>	
Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning pedagogik afzalliklari va xavflari.....	209
<i>Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li</i>	
Kichik tadbirkorlik subyektlarining hudud eksport salohiyatini oshirishga ta'sirining ekonometrik-statistik tadqiqi	214
<i>Boymatova Dildora Olim qizi, Toshaliyeva Saodat Toxirovna</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarga tovush yo'nalishini aniqlashtirish metodikasi.....	218
<i>Haydarov Islomjon Hatamjon o'g'li</i>	
Bolalar folklori asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	222
<i>Jo'raboyeva Mushtariy Jamoldin qizi</i>	
O'zbekistonda maktab ta'limida o'quvchilarning kasbiy salohiyatini aniqlashda sun'iy intellektdan foydalanish	228
<i>Karimova Sarvinoz Hojiqurbonovna</i>	
Aqli zaif bolalarning so'zlashuv nutqiga qo'yiladigan talablar	233
<i>N. S. Mirbabayeva</i>	
Oliy ta'lim muassasasida ta'lim va tarbiya berish metodlari	237
<i>Kamalov Rustam Azizovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni tayyorlashda pedagogik mahoratini rivojlantirish xususiyatlari.....	241
<i>Shamsiyeva Sevara Yusupovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	244
<i>Tangirqulov Elmurod Aliyarovich</i>	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan foydalanish	248
<i>Toshtemirova Sarvinoz Obidovna</i>	
Shaxsning ijtimoiy-psixologik yo'naltirilganligi guruhviy jipslikni belgilovchi individual omil sifatida	251
<i>Turayev Nurmuhammad Alibek Fozil o'g'li</i>	
Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish (aqliy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar misolida).....	254
<i>G'ofurova Umida O'tkirbek qizi</i>	
The Role of Artificial Intelligence in Creating Interactive Methods in English.....	258
<i>Urozboyeva Mavluda Shukurlo qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarda ekologik madaniyatni rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari	262
<i>Xalikova Xurshida Abdullayevna</i>	
Suv ekotizimlarida turlar sonining kamayishini eDNA metabarkoding orqali aniqlash va uning oziq-ovqat xavfsizligidagi ahamiyati.....	267
<i>Xalilova Nigora Ixtiyorovna, Izzatilloeva Umida Kamolovna</i>	
Asalarilar sonining kamayishi va global ekologik xavf.....	272
<i>Xalilova Nigora Ixtiyorovna, Sayfulloyeva Dilnura Samandarovna</i>	
Enhancing A2 Learners' English Speaking Skills Through Short Stories With Structured Question-and-Answer Activities.....	276
<i>Xudoyberdiyeva G. Sh.</i>	
Кризис интеллигента и поиск смысла жизни в русской и мировой прозе XX Века: сравнительный анализ романов "Обломов" (И. Гончаров) и "Великий гатсби" (Ф. С. Фицджеральд) ..	280
<i>Аманова А. А., Саттарова М.</i>	
Понятие профессиональной ориентации и ее педагогическая сущность	285
<i>Каримова Наргиза Абдугафуровна</i>	
Talabalarning sun'iy intellektli ta'limiy vositalarni loyihalash kompetentligini shakllantirishning pedagogik shartlari	289
<i>Toxirov Feruz Jamoliddinovich</i>	

Maktab ta'lim tizimida STEAM yondashuvini joriy etishda loyiha boshqaruvining roli va samaradorligi 293 Avalboyeva Mavluda Abdumalikovna	293
Raqamli texnologiyalar vositasida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning innovatsion mexanizmlari 300 Xodjayeva Matlyuba Rustamovna	300
Biologiya darslarida interaktiv metodlar orqali o'quvchilarning tanqidiy va kreativ fikrlashini rivojlantirish 304 Hayitov Abdurasul Eshdavlatovich, Anvarjonova Odinaxon Xayrullo qizi, Rahimova Fazilat Akrom qizi	304

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TARBIYANI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY TA'LIM TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Tangirqulov Elmurod Aliyarovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

“Boshlang'ich ta'lim metodikasi” kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflar o'quvchilarida ekologik madaniyatni rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Ekologik bilim, ko'nikma va qadriyatlarini shakllantirishda amaliy loyihalarning o'rnini yoritiladi. Tadqiqotda o'quvchilarning tabiatga ongli munosabatini rivojlantirish, ekologik mas'uliyatini oshirish hamda ta'lim samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi innovatsion yondashuvlar asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: ekologik madaniyat, loyihaviy ta'lim, boshlang'ich ta'lim, ekologik tarbiya, innovatsion texnologiyalar, ekologik kompetensiya, pedagogik yondashuv.

Abstract: This article examines the pedagogical potential of project-based learning technologies in developing environmental culture among primary school students. It highlights the role of practical projects in fostering ecological knowledge, skills, and values. The study emphasizes innovative approaches that promote students' environmental awareness, responsibility, and sustainable behavior while improving the effectiveness of the educational process and supporting the formation of ecological competencies from an early age.

Key words: environmental culture, project-based learning, primary education, environmental education, innovative technologies, ecological competence, pedagogical approach.

Аннотация: В статье рассматриваются педагогические возможности проектных образовательных технологий в развитии экологической культуры учащихся начальных классов. Освещается роль практических проектов в формировании экологических знаний, умений и ценностей. Особое внимание уделяется инновационным подходам, способствующим развитию экологического сознания, ответственности и устойчивого поведения школьников, а также повышению эффективности образовательного процесса и формированию экологических компетенций с раннего возраста.

Ключевые слова: экологическая культура, проектное обучение, начальное образование, экологическое воспитание, инновационные технологии, экологическая компетентность, педагогический подход.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo miqyosida ekologik muammolarning keskinlashuvi, iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari ta'lim tizimi oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda. Yosh avlodga ekologik madaniyatni shakllantirish va rivojlantirish barqaror rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, ekologik ta'lim va tarbiya jarayonini maktabning boshlang'ich bosqichidan boshlab samarali tashkil etish dolzarb pedagogik masala sifatida e'tirof etilmoqda.

Boshlang'ich sinflar o'quvchilari atrof-dagi olamni faol o'rganadigan, tabiat hodisalariga qiziqish bildiradigan hamda ekologik qadriyatlarini tez o'zlashtiradigan yosh davrida bo'ladilar. Mazkur bosqichda ularda tabiatga mehr-muhabbat, ekologik mas'uliyat, atrof-muhitni asrashga bo'lgan ongli munosabat va ekologik xulq-atvor ko'nikmalarini shakllantirish kelgusida ekologik madaniyatli shaxsni tarbiyalash uchun mustahkam zamin yaratadi. Shu sababli ekologik tarbiya faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish bilan cheklanib qolmasdan, balki o'quvchilarning amaliy faoliyatini tashkil etishga ham yo'naltirilishi lozim.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar orasida loyihaviy ta'lim texnologiyalari o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi, tadqiqotchilik qobiliyatlari va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda alohida ahamiyatga ega. Ushbu texnologiya ta'lim oluvchilarni muammoli vaziyatlarni hal etishga, jamoada ishlashga, o'z faoliyatini rejalashtirishga va natijalarni baholashga o'rgatadi. Ekologik ta'lim jarayonida loyihaviy faoliyatdan foydalanish o'quvchilarning atrof-muhitga oid bilimlarini real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash, ekologik muammolarni anglash va ularni bartaraf etishda faol ishtirok etish imkoniyatini yaratadi.

Boshlang'ich ta'lim tizimida ekologik madaniyatni rivojlantirishga qaratilgan loyihalar o'quvchilarning ekologik bilimlarini chuqurlashtirish bilan birga, ularda tabiatga ehtiyotkorona munosabat, ekologik mas'uliyat va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qiladi. Jumladan, maktab hududini obodonlashtirish, daraxt ekish, chiqindilarni saralash, suv va energiya resurslarini tejash hamda tabiatni muhofaza qilishga qaratilgan loyihalar bolalarda ekologik madaniyatning amaliy asoslarini rivojlantiradi.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ekologik ta'lim sifatini oshirish va yosh avlodni ekologik madaniyat ruhida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Shu bilan birga, boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari, metodik asoslari va samaradorligini yanada takomillashtirish bo'yicha ilmiy izlanishlarga ehtiyoj mavjud.

Mazkur maqolaning maqsadi boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish, ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi ahamiyatini ochib berish hamda ekologik bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiluvchi samarali metodik yondashuvlarni asoslashdan iborat. Tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'lim amaliyotida ekologik tarbiyani takomillashtirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etishga ilmiy-metodik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni rivojlantirish va bu jarayonda loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish masalasi pedagogika fanining dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur muammo bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ekologik ta'limning nazariy asoslari, pedagogik shart-sharoitlari hamda innovatsion ta'lim texnologiyalarining samaradorligini yoritishga qaratilgan.

Ekologik ta'lim va barqaror rivojlanish masalalari bo'yicha United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization tomonidan ishlab chiqilgan konsepsiyalarda ekologik madaniyatni yosh avlodda erta yoshdan shakllantirish muhim vazifa sifatida belgilangan. Tashkilotning barqaror rivojlanish ta'limiga oid hujjatlarida ekologik bilimlar bilan bir qatorda ekologik qadriyatlar, mas'uliyat va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish zarurligi ta'kidlanadi. Bunda o'quvchilarning faol ishtirokiga asoslangan ta'lim metodlari, jumladan, loyihaviy ta'lim texnologiyalari alohida ahamiyat kasb etadi.

Ekologik ta'limning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etgan Charles Hopkins va Rosalyn McKeown ekologik tarbiya jarayoni o'quvchilarda tabiatga nisbatan ongli munosabat va ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish bilan uzviy bog'liqligini qayd etganlar. Olimlar ekologik kompetensiyalarni rivojlantirishda fanlararo integratsiya, jamoaviy faoliyat va amaliy loyihalarning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslab berganlar.

Mamlakatimizda ekologik ta'lim va tarbiyani rivojlantirish masalalari O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" Qonuni hamda ekologik ta'limga oid davlat dasturlarida o'z ifodasini topgan. Mazkur hujjatlarda yosh avlodni ekologik madaniyat ruhida tarbiyalash, atrof-muhitga ehtiyotkorona munosabatni shakllantirish va ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan.

Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, ekologik ta'lim bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borilgan bo'lsa-da, boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni rivojlantirishda aynan loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan tizimli foydalanishning pedagogik mexanizmlari yetarli darajada o'rganilmagan. Ayniqsa, ekologik loyihalarni boshlang'ich ta'lim fanlari mazmuniga integratsiya qilish, o'quvchilarning ekologik kompetensiyalarini baholash mezonlarini ishlab chiqish hamda loyiha faoliyatining ta'lim samaradorligiga ta'sirini aniqlash bo'yicha ilmiy-metodik tadqiqotlarni yanada rivojlantirish zarur.

Shu bois, mazkur tadqiqotda ekologik madaniyatni rivojlantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari hamda loyihaviy ta'lim texnologiyalarining imkoniyatlari tahlil qilinib, ularni boshlang'ich ta'lim amaliyotiga samarali tatbiq etishning ilmiy-metodik asoslari yoritiladi. Bu esa o'quvchilarning ekologik savodxonligi, ekologik mas'uliyati va ekologik xulq-atvor madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tahlil va sintez, pedagogik kuzatish, so'rovnoma, suhbat, qiyosiy tahlil, loyihaviy ta'lim natijalarini baholash hamda olingan ma'lumotlarni statistik qayta ishlash metodlaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning shaxsiy sifatleri, qadriyatleri va ijtimoiy munosabatlari shakllanadigan muhim davr hisoblanadi. Aynan shu bosqichda ekologik madaniyatni rivojlantirish o'quvchilarda tabiatga ongli munosabatni, atrof-muhitni muhofaza qilishga doir mas'uliyat hissini hamda ekologik xulq-atvor ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ekologik ta'limning an'anaviy usullari o'quvchilarga ekologik bilimlarni yetkazishda muayyan samara bersa-da, ularning amaliy faoliyatini tashkil etish va ekologik kompetensiyalarini rivojlantirishda cheklangan imkoniyatlarga ega.

Loyihaviy ta'lim texnologiyalari o'quvchilarni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi hamda ekologik muammolarni mustaqil tahlil qilish, ularning yechimini izlash va amaliy natijalarni namoyon etishga yo'naltiradi. Bunday yondashuvda o'quvchi tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki ekologik muammolarni o'rganuvchi va ularni hal etishda faol ishtirok etuvchi subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Natijada ekologik bilimlar amaliy faoliyat bilan uyg'unlashadi va o'quvchilarning ekologik madaniyati yanada rivojlanadi.

Tadqiqot mavzusi doirasida loyihaviy ta'lim texnologiyalarining ekologik madaniyatni rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari tahlil qilindi. Tahlillar natijasida ekologik loyihalarni boshlang'ich sinf o'quvchilari yosh xususiyatlariga mos ravishda tashkil etish ularning ekologik bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Xususan, "Yashil maktab", "Bir o'quvchi – bir daraxt", "Toza sinf – toza maktab", "Suvni asraylik", "Chiqindilarni saralash" kabi loyihalar o'quvchilarning ekologik muammolarga bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularni amaliy faoliyatga jalb etishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Tahlil jarayonida loyihaviy ta'lim texnologiyalarining ekologik madaniyatni rivojlantirishdagi asosiy afzalliklari aniqlandi. Ushbu texnologiya o'quvchilarda ekologik bilimlarni mustahkamlash, kuzatish va tadqiqotchilik qobiliyatlarini rivojlantirish, jamoada ishlash madaniyatini shakllantirish hamda ekologik mas'uliyat hissini kuchaytirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ekologik loyihalarni amalga oshirishda ota-onalar, mahalla va mahalliy tashkilotlar bilan hamkorlikning yo'lga qo'yilishi ekologik tarbiyaning samaradorligini oshiradi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, ekologik madaniyatni rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish quyidagi pedagogik natijalarga erishish imkonini beradi:

- o'quvchilarning ekologik bilim va tasavvurlari kengayadi;
- tabiatga nisbatan ongli va mas'uliyatli munosabat shakllanadi;
- ekologik muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini izlash ko'nikmalari rivojlanadi;
- ekologik faoliyatda hamkorlik va jamoaviy ishlash malakalari takomillashadi;
- ekologik qadriyatlar hamda ekologik xulq-atvor me'yorlari mustahkamlanadi.

Tadqiqot davomida ekologik madaniyatni rivojlantirishning samarali modeli sifatida ekologik loyihalarni tabiiy fanlar, ona tili, matematika va texnologiya fanlari mazmuni bilan integratsiyalash maqsadga muvofiq ekanligi aniqlandi. Bunday integrativ yondashuv o'quvchilarga ekologik muammolarni turli nuqtayi nazardan tahlil qilish va amaliy yechimlar ishlab chiqish imkoniyatini beradi.

Shuningdek, loyihaviy ta'lim texnologiyalarining samaradorligi ekologik ta'lim jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalari, interfaol metodlar va raqamli ta'lim resurslaridan foydalanilganda yanada ortishi kuzatildi. O'quvchilarning ekologik mavzularda taqdimotlar tayyorlashi, elektron plakatlar yaratishi, ekologik kuzatish kundaliklarini yuritishi va jamoaviy ekologik aksiyalarda ishtirok etishi ularning ekologik madaniyatini rivojlantirishning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'ldi.

Olingan natijalar asosida aytish mumkinki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish ekologik ta'lim samaradorligini oshirish, ekologik kompetensiyalarni shakllantirish hamda o'quvchilarda tabiatga nisbatan mas'uliyatli va barqaror xulq-atvorni rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi hisoblanadi. Mazkur yondashuv ekologik tarbiyani nazariy bilimlar bilan cheklab qolmasdan, uni amaliy faoliyat orqali mustahkamlashga xizmat qiladi hamda boshlang'ich ta'lim tizimida ekologik madaniyatni rivojlantirishning innovatsion modeli sifatida ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning ekologik bilimlarini boyitadi, tabiatga mas'uliyatli munosabatini shakllantiradi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ekologik loyihalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish ekologik kompetensiyalarni mustahkamlash, ijodiy fikrlashni rivojlantirish hamda barqaror rivojlanish tamoyillarini yosh avlod ongiga singdirishga samarali xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. - Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Ekologik ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi va normativ-huquqiy hujjatlar to'plami. - Toshkent, 2019.
3. Tangirqulov E.A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida atrof-muhitni asrash orqali ekologik tarbiya berish mexanizmlari// O'zbekiston Milliy universiteti xabarlari. - Toshkent, 2023. – №1/8/1-son.ISSN 2181-7324 - B.231- 233.
4. Tangirqulov E.A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida atrof-muhitni asrash orqali ekologik tarbiya berishning umumiy-nazariy, metodologik asoslari // Ilm sarchashmalari. - Urganch, 2023. - №9-son.ISSN 2010-6246 - B.78- 80.
5. John Dewey Democracy and Education. - New York: The Macmillan Company, 1916. - 434 p.
6. William Heard Kilpatrick The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Educative Process // Teachers College Record. - 1918. - Vol. 19, № 4. - P. 319-335.
7. UNESCO. Education for Sustainable Development Sourcebook. - Paris: UNESCO Publishing, 2012. - 271 p.
8. UNESCO. Education for Sustainable Development: A Roadmap. - Paris: UNESCO Publishing, 2020. - 66 p.
9. Charles Hopkins, Rosalyn McKeown. Education for Sustainable Development: Past Experience, Present Action and Future Prospects // Educational Philosophy and Theory. - 2001. - Vol. 33, № 2. - P. 231-244.
10. Russell Hazard. Project-Based Learning for Sustainable Development: An Open Educational Research Framework for Design // The Barcelona Conference on Education Official Proceedings. - 2023.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.